

מחשבה ראשונה ומחשבה שניה של הקב"ה

How do we relate to Hashem "changing his mind"?

ד ע ת סימן קנה תבונות קסה

במציאותם, לעילוי או לירידה⁴¹⁰, כמו שביארנו, שכל אלה ודאי עניינים תלויים במאמרו ית' לפי החוקים שחקק למציאות הנבראים; כי הרי לא יתעלו הנבראים עילוי יתר על מה שבחוקם, ולא ירדו ירידה יתירה מאשר בחוקם. ונבין עתה מה שיש להבין במציאות הזה, שהרי כל זה ייוחס לכח הזה והשגחה הזאת שממנו ית' למציאות הזה [41].

עיקר הנבראים – עם ישראל, האדם עלול להיות השפל ביותר ויכול להשיג את רום המעלות הנה* עיקר הנבראים הוא האדם, ועיקר האדם – כנסת ישראל. וכבר אמרו ז"ל (ירושלמי שבת סוף פרק ו; ועיין נדרים לב.): מלאכי השרת יושבים מבחוץ וישראל מבפנים, דכתיב (במדבר כג, כג): "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל"⁴¹¹. ואמנם צריכים אנו להבחין באדם שתי בחינות הפכיות שיש לו, והוא מה שאמרו ז"ל (ויק"ר יד, א): "זכה, אומרים לו: אתה קדמת לכל מעשי בראשית: לא זכה, אומרים לו: יתוש קדמך". וזה, שאין יש בריה כל כך עלולה לרע כמו האדם, שיש באפשרותו לחטוא ולמרוד ח"ו, ויצר לב האדם רע מנעוריו, מה שאין כן לשום בריה אחרת. אך מצד אחר, כשהוא נתקן

ד ע ת סימן קנה תבונות קסו

אפלה וצריכה לקבל אורה מן השמש, ואז היא מאירה. כך האדם אינו בכוחו מצד עצמו, אלא יושלל בכוחו מצד התדבקו בו ית', שיאיר אליו באור פניו, ואז יהיה מושלם [42].

כל השפעותיו ית' לעומת ישראל לכן כנגד כל הארה יש בישראל כלי מקביל לקליטה והנה* כל מגמתו ית' בכל סדרי השפעתו היא לעומת כנסת ישראל, שכל הכוונה אליה תמיד, כענין שנאמר (תהלים מ, ו): "נפלאותיך ומחשבותיך אלינו", ועל כן מקבילים הם ודאי סדרי ההשפעה וסדרי מציאותם של ישראל. ובכל סדר שנסדר בהשפעה, נקבע התדבקות לכנסת ישראל בו ית' לפי הסדר ההוא, כפי העילויים המזומנים לה⁴¹².

הצדיקים שותפים בהשלמת הבריאה ונהנים מהשכינה בהרמת ראש, אולם לפני הלידה מקבלת הנשמה הארתו יתברך במתנה ואמנם** צריך שתדעי עיקר גדול בענין העבודה המסורה לאדם, וזה, כי הנה כל הנבראים תלויים בבוראם, ואין להם ענין זולת מה שמושפע בהם ממנו, על כן אינם אדונים בפעולותיהם ומעשיהם, אלא כל מעשיהם בהכרח מצד מה שהם מושפעים ממנו ית'. רק האדם יש לו סגולה זאת פרטית, שיש בידו

* השווה "כפלים ראשונים" סי' כו.
** השווה "כפלים ראשונים" סי' כח.

415. כל הגילויים מאת השי"ת כן, מדרגות העלייה של ישראל מכוונים כנגד ישראל, לעומת כל גילוי מסודרות כנגד המדרגות השונות של והארה נקבע כנשמת ישראל אפשרות הגילויים מהשי"ת. זה מראה על יקדם לקבל גילוי זה ע"י דבקותם בו. אם של ישראל – שכל השפע נועד להם.

ע י ו נ ים
[42] האדם מקבל את שלמותו מהבורא ית', עבודתו היא להכשיר את עצמו

Breishit 6:19

וַיִּנְחַם יְהוָה כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ.

Shmuel 15:28-29

כַּח וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי שְׂמוּאֵל קְרַע יְהוָה אֶת מַמְלַכְוֹת יִשְׂרָאֵל מֵעַלְיָד הַיּוֹם וּנְתַנְּהָ לְרַעְדָּה הַטּוֹב מִמֶּךָ. כַּטּ וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר וְלֹא יִנְחַם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנְחָם.

Shmot 32:14

יַד וַיִּנְחַם יְהוָה עַל הָרַעְדָּה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ.

Bamidbar 23:19

יַט לֹא אִישׁ אֵל וְיִכְזָב וְכֵן אָדָם וַיִּתְנַחֵם הוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדַבֵּר וְלֹא יִקְיַמְנָהּ.

ד ע ת סימן קנה תבונות קכו

ונשלם, הוא המתנשא לכל לראש, ולו מגיע ההתדבק בו ית"ש; וכל שאר הבריות תלויות בו, וכמאמרם ז"ל שזכרנו למעלה⁴¹². וכן אמרו על ישראל (מגילה טז.) שהם ככוכבי השמים וכעפר הארץ לרום ולעומק. והיינו, כי באמת גזרה החכמה העליונה לעשות מציאות האדם לפי אמתת ענינו נכבד ונעלה מאד, אלא שהשפילו תחילה כדי שישלוט בו הרע הזה, ובזמן שהוא שפל – הוא שפל מכל הנבראים⁴¹³, ששולט בו הרע, שאינו שולט בכל בריה אחרת. אך כשכבר נתקן ונשלם – חוזר לגובה יקר ענינו באמת, ואז הוא נישא ונעלה מן הכל, ועולה למדרגה שאין שום אחד מן הנבראים מגיע לה.

בעליית האדם משפלותו הופך הרע אמצעי לטוב וזה תיקונו ובכך מתגלה היחוד ונשלמת הבריאה

ותראי שכבר תכלית סיבוב הגלגל הסובב והולך, הלא הוא גילוי היחוד העליון, במה שהרע עצמו ישוב להעיד על יחודו ית', בשבט הרע עצמו לטובה, דהיינו ענין (ישעיהו יב, א): "אודך ה' כי אנפת בי", שפירשתי כבר למעלה⁴¹⁴. והנה אין דבר זה נעשה אלא בכח ההשפלה הזאת ששפלה מציאותו של האדם, שעל ידי כן הנה הרע שולט בו. וכשהוא מתקן את עצמו ומתעלה, אז מחזיר את הרע לטוב, כי היצר הרע עצמו הוא גורם לו הזכות, ונמצא קלקלתו – תקנתו. כי אם היה תמיד בעילוי, שלא היה הרע שייך בו, גם הוא לא היה מגיע לו תיקון החזרת הרע לטוב, שהוא עיקר שלימות הבריאה.

ישראל מקבלים את שלמותם מה' לפי דבקותם בו

והנה עשה הקב"ה מציאות האדם גדול לפי האמת, אך לא קבע טובו בו שיהיה תמיד ביקרו, אלא עשאו כלבנה זו שהיא